

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2005-730-0246
Dok.: HHM40296

Besvarelse af spørgsmål nr. 4 af 3. april 2006 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (Styrkelse af indsatsen for at bekæmpe terrorisme mv.) (L 217).

Spørgsmål nr. 4:

”Når politiet efter den foreslåede § 783, stk. 2, i retsplejeloven skal underrette retten om de telefonnumre, indgrebet har været rettet imod, kan der så være tale om underretning om telefoner, som den mistænkte slet ikke selv ejer eller har varig rådighed over?”

Svar:

1. Efter retsplejelovens § 783, stk. 1, 1. pkt., sker indgreb i meddelelshemmeligheden – herunder telefonaflytning og teleoplysning – efter rettens kendelse.

Efter bestemmelsens 2. pkt. skal der i en kendelse om telefonaflytning mv. anføres de telefonnumre, som indgrebet angår. Der henvises om bestemmelsen nærmere til pkt. 4.1.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger

Det er denne bestemmelse, der foreslås ændret ved lovforslagets § 2, nr. 4, om kendelse ”på person”.

Den nærmere baggrund for forslaget – herunder navnlig den teknologiske udvikling og de vanskeligheder af ressourcemæssig karakter, som udviklingen medfører bl.a. for politiet – er udførligt beskrevet under pkt. 4.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

2. Spørgsmålet om, under hvilke betingelser der kan foretages telefonaflytning og teleoplysning – herunder om der kan ske aflytning af andre end den mistænkte telefoner – er reguleret i retsplejelovens §§ 781 og 782.

Disse bestemmelser foreslås ikke ændret.

Der er derfor ikke tale om at udvide politiets muligheder for telefonaflytning mv. i forhold til, hvad der gælder i dag, men alene om ud fra bl.a. de nævnte ressourcemæssige hensyn – og kun for så vidt angår sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 – at ændre reglerne om proceduren for indhentelse af retskendelse.

Om betingelserne for telefonaflytning mv. efter de nævnte bestemmelser bemærkes i øvrigt:

Af § 781, stk. 1, fremgår bl.a., at der skal være bestemte grunde til at antage, at der på den pågældende måde gives meddelelser til eller fra den mistænkte (nr. 1), at indgrebet skal antages at være af afgørende betydning for efterforskningen (nr. 2), og at efterforskningen skal angå en lovovertrædelse af en vis grovhed, f.eks. en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 (nr. 3).

Af § 782, stk. 1, fremgår, at indgreb i meddelelseshemmeligheden ikke må foretages, såfremt det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som indgrebet må antages at ville forvolde den eller de personer, som det rammer, ville være et uforholdsmæssigt indgreb (kravet om proportionalitet).

Hvis de nævnte betingelser er opfyldt, kan politiet aflytte såvel telefoner, der tilhører den mistænkte, som telefoner, der tilhører andre.

Der vil således efter de gældende regler i retsplejeloven kunne foretages aflytning af telefoner, der tilhører f.eks. den mistænktes kæreste, forældre, venner, bekendte eller arbejdsplads, såfremt der er bestemte grunde til at antage, at der via disse telefoner gives meddelelser til eller fra den mistænkte. På tilsvarende betingelser vil der kunne foretages aflytning af f.eks. telefonautomater eller telefoner på værtshuse mv.

Var der ikke efter retsplejeloven mulighed for at aflytte telefoner, der tilhører andre end den mistænkte, ville den mistænkte kunne undgå telefonaflytning ved blot at anvende telefoner, der ikke tilhører den pågældende selv.

Tilsvarende gælder med hensyn til indhentelse af teleoplysninger.

3. Det følger af det anførte, at en retskendelse ”på person” efter den foreslåede nye bestemmelse vil betyde, at politiet – inden for rammerne af de nævnte almindelige regler i retsplejelovens §§ 781 og 782 – vil kunne iværksætte telefonaflytning og teleoplysning i forhold til såvel den mistænktes egne telefoner som telefoner, der tilhører andre.

Det afgørende vil således være, om der er ”bestemte grunde” til at antage, at der over de pågældende telefoner gives meddelelser til eller fra den mistænkte, jf. retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 1. Som anført ovenfor videreføres de gældende regler på dette punkt uden ændringer, idet den foreslåede bestemmelse alene indebærer, at det i første omgang vil være op til politiet at vurdere, hvilke telefoner der er bestemte grunde til at antage vil blive anvendt til at give meddelelser til eller fra den mistænkte.

Det bemærkes i den forbindelse, at den foreslåede ordning indeholder den væsentlige retssikkerhedsgaranti, at den beskikkede advokat skal underrettes om de konkrete aflytninger mv., som politiet har gennemført på grundlag af retskendelsen, således at advokaten eventuelt kan indbringe spørgsmålet om lovligheden af disse aflytninger for retten, jf. de foreslåede bestemmelser i § 783, stk. 2, 2.-5. pkt.

4. Den hidtidige debat om den foreslåede bestemmelse om retskendelse ”på person” har bl.a. kredset om, hvorvidt bestemmelsen – i modsætning til, hvad der som nævnt lægges op til i lovforslaget – bør afgrænses således, at en sådan kendelse alene kan anvendes i forhold til den mistænkte egne telefoner med den virkning, at den gældende ordning opretholdes for så vidt angår andres telefoner, som kunne tænkes at ville blive anvendt til at give meddelelser til eller fra den mistænkte.

Konsekvensen heraf ville bl.a. være, at politiet – ligesom i dag – ville skulle indhente en ny retskendelse, hver gang man efterfølgende blev opmærksom, at den mistænkte anvendte andres telefoner, f.eks. telefoner tilhørende den mistænkte kæreste, venner eller bekendte.

Efter Justitsministeriets opfattelse taler meget væsentlige grunde imod en sådan ordning:

For det første måtte der i givet fald tages nærmere stilling til, hvornår en bestemt telefon skulle anses for den mistænkte egen, og hvornår den skulle anses for en andens.

Det ville her næppe kunne lade sig gøre at arbejde med et præcist kriterium, idet f.eks. en ordning, hvorefter det afgørende var, om den mistænkte var anført som registreret ejer af den pågældende telefon, efter Justitsministeriets opfattelse ikke ville være mulig. Det ville således være en enkel sag for den mistænkte blot at anvende telefoner, som – mere eller mindre pro forma – var registreret under andre ejere.

En sådan ordning ville på den baggrund give anledning til meget vanskelige praktiske afgrænsningsspørgsmål.

For det andet ville ordningen – uanset hvilken nærmere teknisk afgrænsning, der blev anlagt – ikke være egnet til fuldt ud at varetage de formål, som ligger bag den foreslåede bestemmelse. De hensyn af ressourcemæssig karakter mv., der ligger bag forslaget (jf. nærmere pkt. 4.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger), gør sig således generelt gældende i forhold til telefoner, som der – inden for rammerne af retsplejelovens almindelige betingelser – kan blive tale om at aflytte, og ikke kun i forhold til den mistænkte.

En sådan ordning ville derfor kun i begrænset omfang være til nytte for politiet.

For det trede er det efter Justitsministeriets opfattelse vanskeligt ud fra et mere principielt synspunkt at begrunde, at der skulle gælde én ordning for den mistænkte og en anden ordning for andre.

Justitsministeriets overordnede synspunkt er således, at en ordning som den foreslåede – der bl.a. åbner mulighed for efterfølgende domstolskontrol med de enkelte konkrete aflytninger mv. (jf. pkt. 3 ovenfor) – i lyset af den omtalte teknologiske udvikling må anses for en hensigtsmæssig justering, der ikke giver anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, og at dette gælder i forhold til såvel den mistænkte som andre. Der henvises nærmere til pkt. 4.2.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

5. Det tilføjes, at den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 783, stk. 2, er afgrænset således, at den – som også anført under pkt. 2 ovenfor – alene finder anvendelse i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13. Som nærmere beskrevet under pkt. 4.2.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger skyldes dette, at ændringen uanset det, der er anført under pkt. 4 ovenfor, kan siges at have en vis principiel karakter, og at en ordning, hvorefter den udstrækkes til at gælde generelt, derfor bør overvejes i en bredere sammenhæng.